

Regelrådets uttalelse

Om: Utredning fra etikkinformasjonsutvalget – åpenhet om leverandørkjeder

Ansvarlig: Barne- og familiedepartementet

Regelrådets konklusjon: **Forslaget er ikke tilstrekkelig utredet**

Barne- og familiedepartementet

Deres ref.:
19/4857

Vår ref.:
19/00283

Dato:
12.03.2020

Vår saksbehandler:
Kristin Johnsrud

Uttalelse fra Regelrådet

Om: Utredning fra etikkinformasjonsutvalget – åpenhet om leverandørkjeder

Konklusjon: Forslaget er ikke tilstrekkelig utredet

Regelrådets samlede vurdering av forslaget

Vi mener Utvalget har gjort en grundig og omfattende informasjonsinnhenting og gitt en god presentasjon av sakens ulike sider, men Regelrådet mener likevel at forslaget ikke er tilstrekkelig utredet. Vi vil særlig peke på at utredningen av virkninger for næringslivet og da særlig kostnad-nyttevurderingene av enkelte forslag burde vært grundigere. Regelrådet savner blant annet en nærmere gjennomgang av hva som er et hensiktsmessig virkeområde for reglene. Dette er viktig siden det fremgår av utredningen at loven skal gjelde for alle virksomheter som tilbyr varer og tjenester i Norge inkludert små bedrifter og foreninger.

Videre er det en utfordring at forslaget til lovtekst ikke er tilstrekkelig presist. Utvalget har for flere av forslagene modifisert kravene i spesialmerknadene. Det medfører at lovtekstene ikke synes å være i samsvar med utvalgets intensjon på flere områder. Dette gjelder særlig vurderingene av i hvilken grad og hvordan små bedrifter kan oppfylle reglene.

Forslaget til lov inneholder nye plikter som etter Regelrådets vurdering er omfattende og til dels svært byrdefulle for næringslivet. Vi oppfatter det slik at det er bred enighet i næringslivet om at det er behov for gode normer og retningslinjer på dette området. Det er likevel etter Regelrådets vurdering viktig at nyttevirkningene av lovforslaget avveies mot hva som er praktisk er mulig å gjennomføre for de mange tusen små bedriftene som vil bli omfattet slik virkeområdet nå er foreslått.

På bakgrunn av merknadene over, er det Regelrådets vurdering at målene ikke kan oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet i denne saken. Det er derfor viktig at det utrededes mindre byrdefulle alternativer.

På de neste sidene kan du lese mer om Regelrådets vurderinger. Ta gjerne kontakt ved spørsmål.

Med vennlig hilsen

Sandra Riise
leder av Regelrådet

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

REGELRÅDET,
Kartverksveien 21, 3511 Hønefoss
ORG.NR.: 916195613
TELEFON: 32 11 84 00
E-POST: post@regelradet.no
www.regelradet.no

1. Om forslaget som er sendt på høring

Barne- og familiedepartementet har sendt på høring Etikkinformasjonsutvalgets utredning – åpenhet om leverandørkjeder – forslag til lov om virksomheters åpenhet om leverandørkjeder, kunnskapsplikt og aktsomhetsvurderinger.

Etikkinformasjonsutvalget ble nedsatt den 1. juni 2018 med mandat om å utrede om det er mulig og hensiktsmessig, å pålegge næringsdrivende å utgi informasjon til forbrukere og organisasjoner om hvilke produksjonssteder som benyttes i vareproduksjonen, og hvordan næringsdrivende arbeider med samfunnsansvar og oppfølging av leverandørkjeden. Konsekvensene av forslaget skal også utredes.

Videre skulle utvalget redegjøre for nytteverdien, det vil si i hvilken grad en slik informasjonsplikt vil:

- gi forbrukerne bedre mulighet til å ta informerte kjøpsvalg utover eksisterende lover og andre verktøy (merkeordninger mv.)
- påvirke næringsdrivendes innsats for ivaretagelse av grunnleggende rettigheter og anstendige arbeidsvilkår for arbeidere i sine leverandørkjeder, og
- bidra til å forbedre arbeidsvilkår for arbeidere i leverandørkjeden.

Utvalget skulle også redegjøre for eventuelle konkurransemessige, økonomiske og administrative konsekvenser en slik informasjonsplikt vil ha. Videre skulle utvalget foreslå virkeområde og hvordan informasjonsplikten bør håndheves.

Utvalget har i utredningen blant annet foreslått følgende bestemmelser:

- Kunnskapsplikt om vesentlig risiko for negativ påvirkning på grunnleggende menneskerettigheter og anstendig arbeid i egen virksomhet og i virksomhetens leverandørkjede (§ 5).
- Åpenhet om produksjonssteder for virksomheter som omsetter varer til forbruker (§ 6).
- Rett til informasjon om en virksomhets forhold til grunnleggende menneskerettigheter og anstendig arbeid i virksomheten og i virksomhetens leverandørkjeder (§ 7).
- Plikt til aktsomhetsvurderinger og offentliggjøring for større virksomheter (§ 10).

Formålet med forslaget til lov er å gi forbrukere, organisasjoner, fagforeninger og andre tilgang til informasjon om hvordan varer og tjenester som tilbys i Norge er produsert. Og videre å fremme respekt for menneskerettigheter og anstendig arbeid i vare- og tjenesteproduksjon.

Utredningen ble overlevert til Barne- og familiedepartementet den 28. november 2019, og sendt på offentlig høring 19. desember 2019.

2. Regelrådets prioritering

Regelrådet skal bidra til at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder gjennom nytt eller endret regelverk, jf. vedtekter for Regelrådet § 1.

Regelrådet skal vurdere utformingen av forslag til nytt eller endret regelverk, både lover og forskrifter, som påvirker næringslivets arbeidsbetingelser og øvrige relevante forhold, jf. vedtektene § 2 første ledd. Rådet står fritt til å prioritere hvilke saker man gir uttalelser i. På denne bakgrunn prioriterer Regelrådet å uttale seg om et utvalg av saker.

Det er liten tvil om at det er stort fokus på menneskerettigheter i næringslivet både nasjonalt og internasjonalt, og at deler av næringslivet allerede jobber aktivt med dette. Regelrådet forstår det slik at næringslivet er enige i at det kan være behov for gode normer og retningslinjer på dette området. Etter Regelrådets vurdering er det likevel viktig at nyttevirkningene av forslaget avveies mot næringslivets kostnader, og at det legges vekt på at forslaget er gjennomførbart i praksis. Det bør ikke være slik at alle virkninger av et forslag må aksepteres fordi formålet er godt.

Regelrådet prioriterer å uttale seg om forslaget til lov da loven har et bredt virkeområde. Loven kommer til anvendelse for alle virksomheter som tilbyr varer og tjenester i Norge. Det vil si både den som selger forbruksvarer, og den som yter innsatsfaktorer til industri eller er leverandør til offentlig sektor. Forslaget omfatter videre alle foretaksformer uavhengig av størrelse og profesjonalitet. Det vil si at også foreninger som for eksempel idrettslag kan omfattes dersom de tilbyr varer eller tjenester. Etter Regelrådets vurdering gir forslaget omfattende nye plikter for næringslivet, også for de minste virksomhetene. På denne bakgrunn har Regelrådet valgt å uttale seg om forslaget til lov om virksomhetens åpenhet om leverandørkjeder, kunnskapsplikt og aktsomhetsvurderinger.

3. Regelrådets vurdering av utredningen av konsekvenser for næringslivet

Det følger av Regelrådets vedtekter § 2 første ledd at Regelrådet skal ta stilling til om det er gjennomført konsekvensvurderinger etter de krav som utredningsinstruksen stiller, og om virkningene for næringslivet er tilstrekkelig kartlagt. Rådet kan vurdere hvorvidt nytt eller endret regelverk er utformet slik at målene oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet.

Som grunnlag for vurderingen nedenfor har Regelrådet særlig tatt utgangspunkt i kravene til innhold i beslutningsgrunnlaget i utredningsinstruksen kapittel 2. Det vil si pkt. 2-1 Minimumskravene til utredning og pkt. 2-2 Omfang og grundighet. Regelrådet har også sett hen til reglene om tidlig involvering av berørte i utredningsinstruksen pkt. 3-1.

3.1. Kostnadsvirkninger og nyttevirksomheter for næringslivet

Regelrådet registrerer at utvalget har levert en grundig og omfattende utredning på flere områder. Utredningen gir blant annet en grundig innføring i problemstillingen, hva man ønsker å oppnå, internasjonale regler og initiativ, gjeldende norsk rett, og reguleringer og reguleringsinitiativer i andre land. Utredningen gir også informasjon om norsk næringsliv og handel, og global vare- og tjenesteproduksjon og handel. Utredningen gjør videre rede for prinsipielle spørsmål som for eksempel vern av forretningshemmeligheter og drøfter nytteverdien av forslaget for samfunnet.

Til tross for en grundig utredning er det likevel mange svakheter i utredningen når det gjelder virkninger for næringslivet og da særlig kostnad-nyttevurderingen. Regelrådet registrerer i den forbindelse at utvalgsmedlemmene Gramstad og Ditlev-Simonsen har tatt dissens blant annet når det gjelder kostnad-nyttevurderingene av enkelte av forslagene.

Regelrådet vil i det følgende vurdere utredningen av virkninger for enkelte av forslagene.

3.1.1. Pliktsubjekt og virkeområde

Det fremgår av utredningen at loven skal gjelde for virksomheter som tilbyr varer og tjenester i Norge. Slik Regelrådet forstår det omfattes således alle virksomheter og alle foretaksformer, inkludert enkeltpersonforetak, små aksjeselskaper og foreninger. Regelrådet savner en nærmere vurdering av behovet for å gi loven et så vidt virkeområde.

Regelrådet forstår at problemene som forslaget skal løse og målene som ønskes nådd er universelle, og at de ikke bare eksisterer i enkelte bransjer eller for spesielle typer virksomheter. Regelrådet mener likevel at utvalget i større grad burde drøftet om det for eksempel er nødvendig å inkludere de minste bedriftene og om det er nødvendig å inkludere foreninger ut i fra et kostnad-nytteperspektiv. For eksempel kan det stilles spørsmål ved om det er naturlig og nødvendig at et idrettslag som selger sokker til inntekt for klubben skal omfattes av reglene. Regelrådet er klar over at en proporsjonalitetsvurdering er avgjørende for omfanget av de nye pliktene. Regelrådet savner likevel en vurdering av om for eksempel de minste bedriftene og foreninger kunne vært unntatt som sådan.

3.1.2. Kunnskapsplikt

Det fremgår av utredningen at hensikten med kunnskapsplikten er å øke bevisstheten. Ansvarer gjelder uavhengig av virksomhetens størrelse, eierforhold, struktur, aktiviteter, sektor og vare- eller tjenestetyper. *Omfanget* av ansvaret vil imidlertid variere. Utvalget skriver i utredningen at deler av plikten vil være knyttet til kunnskap om egen virksomhet som mange virksomheter i stor grad besitter når det følger annet regelverk som arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften, likestillings- og diskrimineringsloven mv. Det som eventuelt tilkommer er kunnskap om forhold i leverandørkjeden. Siden ansvarets omfang vil variere mener utvalget at forholdene gjør det vanskelig å anslå kostnader for næringslivet.

Regelrådet finner det positivt at utvalget lar det være opp til virksomhetene selv å avgjøre hvordan de vil oppfylle kunnskapsplikten. Dette kan bidra til å begrense byrdene for de berørte. Videre er det positivt at en forholdsmessighetsvurdering skal ligge til grunn for kunnskapspliktens omfang. Regelrådet savner imidlertid en nærmere vurdering av hva som er behovet og begrunnelsen for at alle virksomheter i teorien skal måtte kartlegge hele leverandørkjeden for å avdekke en eventuell risiko. Utvalget skriver imidlertid i utredningen at det ikke forventes at en virksomhet skal ha detaljert informasjon om alle leverandører og underleverandører. På denne bakgrunn savner Regelrådet en drøftelse av om det for eksempel kan være tilstrekkelig om alle virksomheter går ett ledd bakover i leverandørkjeden. På denne måten vil man unngå at alle virksomheter i kjeden må gjøre den samme jobben, og interessenter vil likevel kunne få fullstendig oversikt over leverandørkjeden.

Regelrådet har forståelse for at det kan være vanskelige å beregne kostnadene av slike forslag. Regelrådet finner det derfor positivt at utvalget har gjort rede for sammenlignbare beregninger – både nasjonale og internasjonale - i tilknytning til andre rapporteringsplikter og krav om aktsomhetsvurderinger. Regelrådet mener likevel at det hadde vært mulig å beregne kostnadene for enkelte typetilfeller som for eksempel en liten enkeltstående klesbutikk, en medium håndverkerbedrift og en større butikkjede. Dette kunne gitt nyttig informasjon til berørt næringsliv med hensyn til hvor mye tid og ressurser de må forvente å bruke for å oppfylle reglene. Se for øvrig vår vurdering under pkt. 3.6. om alternative tiltak når det gjelder vurderingen av å gi reglene anvendelse for store virksomheter først.

3.1.3. Åpenhet om produksjonssteder

Det fremgår av forslaget at virksomheter som omsetter varer til forbruker, plikter å offentliggjøre informasjon om produksjonsstedet. Med produksjonsstedet menes den fabrikk eller det anlegget der størstedelen av varen, det vil si sluttproduktet er satt sammen før salg. Utvalget viser til at det for visse varesektorer kan være mindre passende å oppgi produksjonssted. Bestemmelsen åpner derfor for at Kongen i forskrift kan unnta både visse sektorer og grupper av virksomheter.

Regelrådet registrerer at verken FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) eller OECDs retningslinjer inneholder anbefalinger om at produksjonssted skal offentliggjøres, eller at virksomheten skal ha åpne leverandørlistor. Videre er verdien av informasjonen omdiskutert, og den kan også være konkurransesensitiv.

Regelrådet registrerer at kravet i bestemmelsen er absolutt og at det i motsetning til kunnskapsplikten ikke skal legges en risikovurdering til grunn. Regelrådet stiller spørsmål ved i hvilken grad opplysninger om fabrikkens navn og adresse bidrar til å oppnå målene med forslaget. Regelrådet savner en nærmere vurdering av nyttevirkningene av å gi disse opplysningene, og videre om kravet er nødvendig i tillegg til kunnskapsplikten i § 5 og retten til informasjon i § 7.

Utvalget skriver at de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget vil variere. Utover dette kan Regelrådet ikke se at virkningene av forslaget er særskilt utredet. Regelrådet viser til sin kommentar under pkt. 3.1.2 om kunnskapsplikt, og viser til at utvalget også her kunne beregnet kostnadene for enkelte typetilfeller.

3.1.4. Rett til informasjon hos en virksomhet

Det fremgår av forslaget til § 7 at enhver har rett til informasjon om en virksomhets forhold til grunnleggende menneskerettigheter og anstendig arbeid i virksomheten og virksomhetens leverandørkjeder. Kravet kan fremsettes muntlig og skriftlig, og informasjonen som gis skal være dekkende, sannferdig og forståelig i forhold til det fremsatte kravet. Utvalget skriver i utredningen at det ikke kan forventes at små og mellomstore virksomheter skal bruke store ressurser på å ettergå leverandørkjeder, men at de vil kunne vise til importør, grossist eller leverandør for slike spørsmål. Regelrådet kan ikke se at denne løsningen fremgår av lovteksten. Etter Regelrådets vurdering bør lovteksten tydelig skissere hvem som skal gi informasjonen og i hvilke grad det er anledning til å sende henvendelsen videre til andre.

Utvalget skriver i utredningen at det er vanskelig å anslå hvor mange som vil etterspørre informasjon, og hva de vil spørre om. Regelrådet mener likevel at utvalget kunne vurdert hvor mye tid og ressurser behandlingen av ett krav vil ta for gitte typeeksempler. Etter Regelrådets vurdering er det grunn til å tro at det i hvert fall i begynnelsen vil komme en rekke krav fra ideelle organisasjoner om informasjon. Regelrådet mener derfor at det er rimelig å anta at bestemmelsen i en overgangsperiode vil kreve forholdsvis mye ressurser.

Regelrådet viser til dissens fra utvalgsmedlem Ditlev-Simonsen der det er påpekt at muntlige henvendelser til tilfeldige ansatte i virksomheter ikke er egnet. Regelrådet savner en nærmere drøftelse av hvem slike henvendelser skal rettes til. Regelrådet antar at det er et formål i seg selv at det gis riktig informasjon. I så fall bør det vurderes om henvendelser om informasjon bør rettes til en bestemt enhet innen virksomheten. Det kan etter Regelrådets vurdering ikke forventes at enhver ansatt er i stand til å gi rett informasjon eller formidle slike muntlige henvendelser videre på en tilstrekkelig presis måte.

3.1.5. Større virksomheters plikt til aktsomhetsvurderinger og offentliggjøring

Det fremgår av forslaget at større virksomheter skal gjennomføre aktsomhetsvurderinger for å kartlegge, forhindre og begrense mulig negativ påvirkning på grunnleggende menneskerettigheter og anstendig arbeid og gjøre rede for hvordan dette håndteres. Enkelte forhold og tiltak skal offentliggjøres. Videre fremgår det at aktsomhetsvurderingene skal være risikobaserte, gjentakende og forebyggende. Utvalget skriver at det er utfordrende å beregne kostnader forbundet med å gjennomføre aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter. Utvalget viser til at OECD og EU har gjort enkelte beregninger, og at det er gjennomført konsekvensanalyser i forbindelse med utenlandske lovkrav. Utvalget skriver at ingen av lovkravene er direkte sammenlignbare med utvalgets forslag, men at de vil kunne gi en indikasjon på mulig kostnadsrammer. Regelrådet finner et positivt at utvalget har gjort rede for kostnadsnivået knyttet til lignende plikter.

3.1.6. Nyttvirkninger for næringslivet

Regelrådet finner det positivt at utvalget forsøker å gjøre rede for nyttevirkninger for næringslivet. Regelrådet har forståelse for at det er vanskelige å beregne nyttevirkningene. Det er derfor positivt at enkelte nyttevirkninger for næringslivet er beskrevet kvalitativt. Utvalget viser blant annet til fordelene ved å være føre var, fordelene ved å få satt temaet på dagsorden i styrene, nytteverdien for investorer, bransjeorganisasjoner og andre med behov for informasjon, og som grunnlag for forbedringsarbeid i virksomheten.

3.1.7. Generelle kommentarer til forslagene

Regelrådet stiller imidlertid spørsmål ved om forslaget som helhet er gjennomførbart i praksis. Etter Regelrådets vurdering er det en utfordring at informasjonen må være rett til enhver tid. Det krever tid og ressurser å sørge for at opplysningene er oppdaterte. Videre kan det også stilles spørsmål om hvor sannsynlig det er at virksomhetene faktisk vil få rett informasjon fra leverandørene i kjeden.

Regelrådet registrerer at direktiv 2014/95/EU *Regnskapsdirektivet: endringsbestemmelser om store selskapers informasjonsplikt om sosiale og miljømessige forhold* ennå ikke er tatt inn i EØS-avtalen.

Etter Regelrådets vurdering fremstår det som noe uklart hvordan forslaget til lov skal virke sammen med direktivet.

3.2. Konkurranssevirkninger for næringslivet

Regelrådet finner det positivt at utvalget har gjort rede for enkelte konkurransevirkninger. Utvalget har blant annet vurdert at åpenhet kan gi konkurransefortrinn i form av bedre omdømme, motiverte medarbeidere, økt effektivitet, bedre etterlevelse av lovverk og økt tilgang til kapital. Regelrådet savner imidlertid også en vurdering av konkurranseulempene ved åpenhet. Videre vises det til at det kan være avgjørende for norske virksomheters konkurranseevne at det stilles krav til næringslivet som er samstemte med internasjonale krav. Utvalget vurderer også at virksomheter som opptrer ansvarlig kan ha et konkurransefortrinn i form av blant annet bedre omdømme og lønnsomhet.

Slik Regelrådet forstår det tilsvarer kravene til større virksomheter i § 10 i stor grad FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, men at forslaget er materielt begrenset sammenlignet med OECDs retningslinjer som spenner videre enn menneskerettigheter. Etter Regelrådets vurdering er det positivt at det i utredningen gjøres rede for internasjonale krav og retningslinjer, og at det gjøres rede for tilsvarende og lignende reguleringer og reguleringsinitiativer i andre land.

Det er Regelrådets vurdering at forslagene om kunnskapsplikt, åpenhet om leverandørkjeder og rett til informasjon, særlig sett i sammenheng med forslaget om virkeområde, ser ut til å gå lenger enn det som forventes internasjonalt og lenger enn hva andre land har regulert på det nåværende tidspunkt. Regelrådet registrerer også at verken Sverige eller Danmark har innført regler på dette området utover direktiv 2014/95/EU. Etter det Regelrådet forstår finnes det imidlertid enkelte "initiativer" også i disse landene. På bakgrunn av det momentene ovenfor savner Regelrådet en nærmere drøftelse av om det er *behov* for å gi mer omfattende regler i Norge sammenlignet med andre land.

Når det gjelder virkeområdet savner Regelrådet en nærmere vurdering av reglens anvendelse dersom norske virksomheter bruker utenlandske leverandører eller der deler av leverandørkjeden befinner seg i utlandet utenfor norsk jurisdiksjon.

3.3. Forenkling for næringslivet

Regelrådet kan ikke se at forslaget inneholder forenklinger for næringslivet. Forslaget inneholder imidlertid nye plikter som etter Regelrådets vurdering er omfattende og til dels svært byrdefulle for næringslivet.

Videre mener Regelrådet at forslaget til lovtekst ikke er tilstrekkelig presist. Utvalget har for flere av forslagene modifisert lovkravene i spesialmerknadene. Dette medfører at lovtekstene ikke synes å være i samsvar med utvalgets intensjon på flere områder. Dette gjelder særlig vurderingene av i hvilke grad og hvordan små virksomheter kan oppfylle reglene. Etter Regelrådets vurdering er det viktig at departementet i det videre arbeidet sørger for at det er samsvar mellom lovteksten og det faktiske innholdet i forslaget.

3.4. Digitalisering

Utvalget skriver i utredningen at nyere teknologi kan legge til rette for bedre oversikt over leverandørkjeden gjennom sporingssystemer og blokkjedeteknologi.

3.5. Særskilt vurdering av hensynet til små virksomheter

Regelrådet finner det positivt at hensynet til små virksomheter er vurdert gjennomgående i utredningen og at det er foreslått tiltak blant annet ved at reglene skal anvendes proporsjonalt. Regelrådet finner likevel grunn til å bemerke at reglene som *utgangspunkt*, med unntak av § 10, skal gjelde fullt ut også for små virksomheter. Regelrådet savner som nevnt også i pkt. 3.1.1. en vurdering av om det faktisk er *nødvendig* å omfatte alle virksomheter for å oppnå formålet og om det er praktisk gjennomførbart, eller om små virksomheter kan og bør unntas helt eller delvis.

Det fremgår av utredningen at lovgivningen i andre land i hovedsak gjelder store foretak basert på omsetning og/eller antall ansatte. Videre fremgår det at kravene ofte får betydning for mindre virksomheter som er leverandører ved at de store virksomhetene krever redegjørelse fra disse. På denne bakgrunn er det Regelrådets oppfatning at forslaget til lov synes å ha et videre virkeområde enn andre lands reguleringer. Regelrådet savner en nærmere vurdering av hvorfor det er nødvendig å regulere også mindre virksomheter i Norge, når dette ikke anses nødvendig i andre land.

3.6. Alternative tiltak

Regelrådet finner det positivt at utvalget har vurdert behovet for å regulere i lov. Utvalget argumenter blant annet med at lovregulering kan bidra til å skape rettferdige konkurransevilkår og at erfaringer fra andre land viser at lovgivning må til. Videre har utvalget gjort rede for krav og forventinger til samfunnsansvar fra det offentlige.

Selv om det offentlige har forventninger og krav til næringslivet når det gjelder samfunnsansvar, er det etter Regelrådets vurdering grunn til å stille spørsmål om også myndighetene bør ta et større ansvar for å oppnå formålet i denne saken. Kunnskap på dette området er et offentlig gode. Regelrådet stiller derfor spørsmål om det ikke da er slik at vi alle må gå sammen for å få frem disse opplysningene. Regelrådet er klar over at dette er et alternativ som ikke omfattes av utvalgets mandat. Regelrådet vil derfor oppfordre Barne- og familiedepartementet til å vurdere dette nærmere i forbindelse med den videre oppfølgingen av saken. I tillegg bør departementet utrede nærmere *andre tiltak* som kan bidra til å oppfylle formålet. Når det gjelder næringslivet kan det for eksempel utredes ordninger som kan motivere bedriftene, herunder for eksempel premiering istedenfor straff. Eventuelt kan departementet også se på muligheten for å prøve ut reguleringen på de største foretakene først.

Regelrådet registrerer at to av utvalgets medlemmer har dissens på ett eller flere av forslagene. På denne bakgrunn foreligger det enkelte alternative løsninger. Som følge av argumentene anført i dissensene savner Regelrådet en nærmere vurdering av om reglene først bør gis anvendelse for store bedrifter, slik at det kan høstes erfaringer fra disse for å se om tiltaket faktisk virker. Regelrådet registrerer at supplerende tiltak som veiledning mv. også nevnes i utredningen.

3.7. Forutsetninger for en vellykket gjennomføring for næringslivet

Utvalget som har levert utredningen er blant annet partssammensatt. Videre fremgår det at utvalget har hatt dialog med mer enn 40 selskaper i arbeidet med utredningen. På denne bakgrunn mener Regelrådet at berørt næringsliv er tilstrekkelig involvert i utredningsfasen.

Regelrådet registrerer at forslaget til § 6 om åpenhet om produksjonssteder tredje ledd inneholder en unntaksbestemmelse som åpner for at Kongen i forskrift kan bestemme at hvilke sektorer og grupper av virksomheter som skal unntas fra offentliggjøringsplikten. Regelrådet savner en nærmere vurdering av innholdet i unntaksbestemmelsen, hvem som kan tenkes omfattet.

Dersom forslaget til lov blir vedtatt vil det etter Regelrådets vurdering være et stort behov for veiledning. Det kan være alt fra kunnskap om menneskerettigheter til behov for veiledning om vurdering av risiko. Regelrådet vil oppfordre Barne- og familiedepartementet til å ha fokus på informasjon og veiledning i forbindelse med en eventuell vedtakelse og ikrafttredelse.

4. Er forslaget utformet slik at målene oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet?

Forslaget til lov inneholder nye plikter som etter Regelrådets vurdering er omfattende og til dels svært byrdefulle for næringslivet. Videre oppfatter vi det slik at næringslivet er enige i at det kan være behov for regler på dette området.

Etter Regelrådets vurdering er det likevel viktig at nyttevirkningene av forslaget avveies mot næringslivets kostnader. Det bør ikke være slik at alle virkninger av et forslag må aksepteres fordi

formålet er godt. Regelrådet har i uttalelsen påpekt flere punkter som burde vært utredet nærmere, og som kan gi mindre byrder for næringslivet. Regelrådet har også stilt spørsmål om myndighetene bør ta et større ansvar på dette området. Selv om næringslivet ønsker å bidra er det ikke gitt at det er næringslivet som skal løse dette problemet. Det kan stilles spørsmål ved om det er riktig at det er den enkelte butikk som skal betale for nytten av forslaget.

Regelrådet antar at de største nytteeffektene av slike regler vil komme i utlandet. Det kan på denne bakgrunn stilles spørsmål ved om de foreslåtte tiltakene vil bidra til å oppnå formålet. Med dette i bakholdet kan det stilles spørsmål ved om problemet best kan løses gjennom kontrolltiltak og internasjonalt samarbeid.

Tatt i betraktning at forslaget inneholder nye plikter som er omfattende og til dels svært byrdefulle for næringslivet, og at det kunne vært utredet mindre byrdefulle alternativer, er det Regelrådets vurdering at målene ikke kan oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet i denne saken.

Rådsmedlem Siri Pettersen Stranden es erklærte seg inhabil, og deltok ikke i behandlingen av saken.